

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové, Mgr. Daniely Zemanové, Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobců: **a) A. M.**, **b) nezl. A. V.**, a **c) nezl. A. S.**, žalobci b) a c) zastoupeni žalobcem a) jako zákonným zástupcem, všichni zastoupeni JUDr. Evženií Pichertovou, advokátkou se sídlem Příkopy 530, Kostelec nad Orlicí, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 11. 2008, č. j. OAM-504/VL-07-K03-2008, ve věci mezinárodní ochrany, o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 12. 2009, č. j. 29 Az 48/2008 - 152,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 12. 2009, č. j. 29 Az 48/2008 - 152, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobci [dále jen „stěžovatel a), b) či c)“ nebo též „stěžovatelé“] kasační stížností napadli shora označený pravomocný rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „správní orgán“), ze dne 26. 11. 2008, č. j. OAM-504/VL-07-K03-2008, kterým jim nebyla udělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č.

325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění účinném v rozhodné době.

Napadeným rozsudkem krajský soud přezkoumal výše citované rozhodnutí správního orgánu a stěžovateli podanou žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Krajský soud po seznámení se s obsahem správního spisu a po dvou jednáních ve věci konstatoval, že závěr učiněný žalovaným správním orgánem byl správný a bezchybný, pokud správní orgán poukazoval ve svém zamítavém rozhodnutí zejména na zcela zřejmou nevěrohodnost stěžovatelem a) uváděného příběhu.

Odkázal přitom na skutečnosti zjištěné a podrobně popsané správním orgánem na stranách 3 – 5 napadeného rozhodnutí s tím, že považuje za nadbytečné opětovně poukazovat na již seriozně popsanou situaci správním orgánem, který podrobně odůvodnil zásadní rozpor ve výpovědích stěžovatele a) ohledně jeho případného členství v různých postupně vznikajících a zanikajících stranách v Turecku, jejichž programem byl boj Kurdů za jejich základní občanská práva. Dle krajského soudu stěžovatel a) skutečně jednou vypověděl, že nebyl členem žádné strany, poté postupně uvedl, že vlastně byl členem téměř všech uvedených stran, poté opět uvedl, že jim pouze pomáhal, jednou řekl, že rozvážel na motorce potraviny, poté uvedl, že vlastnil kamion a převážel jím zbraně. Z těchto informací nelze vyvodit jednoznačné potvrzení žádné z uvedených informací a nelze se tedy určitě opřít ani o základní fakt, zda-li skutečně stěžovatel a) byl členem nějaké strany bojující za práva Kurdů, ani o to, jakou formou tak činil.

Zcela rozporuplné informace pak dle mínění krajského soudu stěžovatel a) předestřel také o svých případných zadrženích či uvěznění. Poukázal na to, že stěžovatel a) svá zatčení či zadržení nedokázal seriózně časově určit, jeho informace se zcela rozcházejí a v rámci jednání dne 10. 12. 2009 dokonce sdělil, že oficiálním soudem či vyšetřovacím orgánem nikdy uvězněn či vazebně stíhán vlastně nebyl, neboť: „*...uvězněn byl pouze neoficiálními jednotkami Žitam, a to v jakémsi blíže neurčeném stavení na blíže neurčitelném místě, u jakéhosi člověka, který o něm sdělil některé skutečnosti, v podzemí*“. Uvedené tvrzení označil krajský soud jako naprosto rozporuplnou informaci, o níž dle jeho přesvědčení nelze, než učinit závěr, že i kdyby byla psychika stěžovatele a) narušena a jeho paměť nedobrá, jím sdělené informace neodpovídají v žádném případě skutečnostem, které se snažil doložit listinami, jejichž překlad z tureckého jazyka do českého jazyka krajský soud zajistil a jimiž provedl důkaz při uvedeném jednání.

K nim pak krajský soud dodal, že se nejedná o originály, ale o listiny, které nemají žádnou řádnou úřední hlavičku státního orgánu a jejichž otisk razítka je zcela nedefinovatelný a nečitelný. Takový papír proto krajský soud nemohl dle

svého nejlepšího přesvědčení přijmout jako seriózní důkaz o případném obvinění stěžovatele a) a jeho uvěznění, přičemž stěžovatel a) sám svojí rozporuplnou výpovědí toto nepomohl nijak osvětlit. Ani stěžovatelem předložené listiny proto nemohly vnést do věci jasnější informace a nemohly tak krajský soud dovést k závěru, že jím uváděné skutečnosti jsou pravdivé.

Současně krajský soud poukázal na okolnosti, které se skutečně odehrály, a to opuštění území České republiky a vycestování do Německa, odkud byl stěžovatel a) se svojí rodinou navrácen zpět, což dle přesvědčení soudu jasně vypovídá o tom, že cílem jejich cesty bylo Německo, kde dle sdělení stěžovatele a) žijí četní příbuzní. Vzhledem k tomu, že tam žijí již delší dobu a stěžovatel a) s rodinou tam pobýval tři měsíce, je nepravděpodobné, že by nebyli zpraveni alespoň rámcově o tom, jakým způsobem mají tito příbuzní upraven tamní pobyt. Z toho krajský soud dovodil, že ani další informace stěžovatele a), které sděloval v průběhu správního a soudního řízení, tak není možné považovat za věrohodné.

V tomto ohledu pak krajský soud uzavřel, že stěžovatel a) uváděl zcela nevěrohodné skutečnosti a jeho příběh není reálný a seriózně doložený ani jeho vlastní výpovědí; nemohl mu proto uvěřit a jím uváděná tvrzení tak nenaplnila podmínky pro udělení azylu dle ustanovení § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Vzhledem ke zjištěné nevěrohodnosti krajský soud rovněž konstatoval, že stěžovatelům nehrozí ani nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. a), b) a c) zákona o azylu; jejich návrat neshledal ani v rozporu s mezinárodními závazky České republiky dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu.

K namítanému nedostatečnému zhodnocení postižení syna stěžovatele a) V. – stěžovatel b) – krajský soud uvedl, že má za prokázané, že tento trpí mentálním postižením, které je co do jeho podstaty neléčitelné, a že je potřebné věnovat mu zejména ze strany rodičů větší a zásadnější pozornost než dítěti zcela zdravému. Ani tyto okolnosti však dle krajského soudu nevedou k závěru, že správní orgán měl daný případ shledat jako případ hodný zvláštního zřetele v azylově relevantním pojetí (tj. udělit humanitární azyl dle § 14 zákona o azylu). Připomněl přitom, že správní orgán v této souvislosti shromáždil dostatečné podklady, zjistil, že stěžovatel b), jakož i další mentálně postižené dítě stěžovatele a) (dcera R., o jejíž žádosti je vedeno samostatné řízení), byli v Turecku zdravotně sledováni, byla jim poskytnuta potřebná zdravotní péče a skutečnost, že pokud by rodina žádala důraznější pomoc, musela by cestovat do velkoměsta, kterou sám stěžovatel a) uvedl, nemůže dovést rozhodující správní orgán k závěru, že jsou azylově relevantní podmínky naplněny.

V podané kasační stížnosti stěžovatelé napadli celý výrok rozsudku krajského soudu, který dle jejich názoru postupoval nesprávně při hodnocení důkazů. Stěžovatel a) byl napadán, uvězněn, zraněn a natolik jako Kurd v Turecku pronásledován a diskriminován, že je bezesporu, že se jedná o pronásledování a

diskriminaci ve smyslu § 12 zákona o azylu, resp. Příručky Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíka, konkrétně čl. 51 – 55. Současně připomněli, že k situaci stěžovatele a), kterou trpěla celá jeho rodina před opuštěním Turecka, předložili obžalobu a vazební opatření ze srpna 2000, kdy byl stěžovatel a) držen ve vazbě, kde byl mučen po dobu 6 měsíců; krajský soud to však shledal jako nedůvěryhodné. Připomněli také předložení zpráv z lékařských vyšetření, kterými stěžovatel a) dokládá svá zranění, jakož i onemocnění hepatitidou, k čemuž krajský soud rovněž nepřihlédl. V návaznosti na shledané rozpory ve výpovědi pak uvádí, že stěžovatel a) se nevyjadřoval zcela přesně, když byl pod psychickým tlakem celé věci, je po zranění hlavy a jeho schopnosti vyjadřování a paměti jsou omezené. Stěžovatel a) po celé soudní řízení nebyl schopen ani za pomoci překladatele vylíčit veškerou situaci svoji i své rodiny tak, jak hrozná v zemi původu byla.

Rozhodnutí krajského soudu považují stěžovatelé za povrchní, stranící žalovanému správnímu orgánu, ignorující předložené důkazy a de facto je vystavuje nucenému návratu do prostředí pronásledování, diskriminace a neposkytnutí zdravotní a sociální pomoci. V této souvislosti poukázali na to, že krajský soud nepřihlédl ke zprávě Amnesty International z roku 2006, jakož i z následujících let, kde jsou popsány praktiky tureckých státních orgánů vůči Kurdům. Nezohlednil rovněž stav nezletilých dětí stěžovatele a), a to především ve vztahu k jejich právům vyplývajícím z Úmluvy o právech dítěte, zejména z čl. 3, který hovoří o respektování zájmu dítěte. Celá rodina je přitom stižena nevyléčitelnou nemocí dvou dětí stěžovatele a) a v tomto ohledu se tedy krajský soud – potažmo žalovaný správní orgán – měl zabývat možností humanitárního azylu.

Závěrem stěžovatelé vyjádřili přesvědčení, že Nejvyšší správní soud by měl kasační stížnost přijmout, protože napadeným rozhodnutím krajského soudu bylo citelně zasaženo do jejich postavení a postavení celé jejich rodiny, neboť krajský soud nehodnotil předložené důkazy každý zvlášť a všechny ve vzájemných souvislostech. Žádají proto, aby Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil a věc mu vrátil zpět k dalšímu řízení.

Správní orgán ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno v souladu s právními předpisy. Odkázal přitom na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatel a) učinil během správního řízení s tím, že pro značné rozpory shledal tyto výpovědi nevěrohodnými, což bylo řádně odůvodněno. Připomněl také, že se řádně zabýval zdravotním stavem mentálně retardovaných dětí stěžovatele a), poskytnutím léčby v zemi původu a možností jejich léčby na území České republiky. Námitky uplatněné v kasační stížnosti shledává správní orgán zcela irelevantními, a proto navrhl její zamítnutí pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatelé jsou zastoupeni advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté, vzhledem k tomu, že se v dané věci jedná o kasační stížnost ve věci mezinárodní ochrany, se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti a jeho dopadů do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS, www.nssoud.cz, v němž vyložil neurčitý právní pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“. Znaky tohoto pojmu jsou naplněny v případě „*rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu*“. Podle citovaného rozhodnutí je tedy kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany přípustná v následujících typových případech:

1. Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu*.
2. Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně*. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
3. Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
4. Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele*.

Ve světle takto vymezených kritérií pak Nejvyšší správní soud konstatuje, že předložená kasační stížnost předestírá k rozhodnutí dvě základní otázky, a sice (i) posouzení celkové věrohodnosti příběhu stěžovatele a) a (ii) posouzení možnosti udělení humanitárního azylu, přičemž pozornost si z důvodu uvedeného sub 4) kritérií přijatelnosti, tj. pochybení krajského soudu, jehož náprava může mít význam pro tuto individuální věc z hlediska hmotněprávního postavení stěžovatelů, zasluhuje otázka týkající se celkové věrohodnosti příběhu stěžovatele a).

Kasační stížnost proto byla shledána přijatelnou a Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů a v rozsahu kasační stížnosti podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost je částečně důvodná, a to ve vztahu k první z výše předestřených otázek.

Otázka věrohodnosti tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu je svým způsobem neuralgickým bodem celého procesu rozhodování o udělení mezinárodní ochrany, neboť zcela zásadním způsobem ovlivňuje další postup ve věci, jakož i její konečný výsledek. Žadatel je totiž povinen poskytovat nezbytnou součinnost a uvádět pravdivé a úplné informace, na jejichž základě pak správní orgán zjišťuje podklady pro vydání rozhodnutí (§ 49a zákona o azylu), a zmíněná povinnost tak implicite umožňuje zamítnutí žádostí, pokud žadatel uvádí skutečnosti zjevně nevěrohodné. Jinými slovy, pokud je zpochybněna celková věrohodnost žadatele, znamená to, že jeho žádosti nemůže být vyhověno, aniž by se jí správní orgán, resp. krajský soud v rámci své přezkumné činnosti nějak blíže věcně zabývaly tak, jako tomu bylo i v souzené věci.

Z tohoto pohledu je tedy dle názoru Nejvyššího správního soudu nezbytné přistupovat k posouzení věrohodnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany velmi uvážlivě, jakkoli nepochybně platí, že je to právě sám žadatel, kdo svojí výpovědí vytváří základní rámec tohoto posouzení. Žadatel je tedy jakýmsi primárním zdrojem informací podstatných pro řízení o udělení mezinárodní ochrany, jejichž obsahová stránka je v první fázi tohoto řízení formalizována v podobě vzoru žádosti o udělení mezinárodní ochrany, který je přílohou č. 1 zákona o azylu; jako informace, které žadatel nutně poskytuje, stanoví vedle jeho totožnosti, věku či státní příslušnosti také to, kdy a z jakého důvodu opustil svou vlast, kdy, kde a jakým způsobem vstoupil na území České republiky, z jakých důvodů žádá o udělení mezinárodní ochrany atd.

Z obsahu žádosti se pak v další fázi řízení vychází, a to zejména v rámci pohovoru prováděného se žadatelem (§ 23 zákona o azylu), který by měl na skutečnosti uvedené v žádosti navazovat, upřesňovat je a rozvíjet. Osobní pohovor, který se žadatelem vede pracovník správního orgánu, tak představuje velmi důležitý moment, neboť doplňuje v žádosti většinou pouze poměrně stručně nastíněnou základní dějovou linii a v celkovém kontextu pak vytváří významný obraz věrohodnosti žadatele. Samotný průběh pohovoru přitom není nijak striktně určen a jeho kvalita a celková vypovídací hodnota je odvislá mj. i od přípravy a postupu tazatele, jehož otázky by měly směřovat především k příběhu žadatele a jeho důvodům, pro které se rozhodl požádat o udělení mezinárodní ochrany.

Je to tedy žadatel, kterého stíhá břemeno tvrzení, jež je dále ve vzájemné interakci se správním orgánem rozvíjeno a doplněno i břemenem důkazním; to je již rozloženo mezi žadatele a správní orgán, neboť prokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně žadatel, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují. V mnoha případech však musí žalovaný rozhodovat za důkazní nouze, tj. tehdy, když není ani žadatel ani správní orgán schopen doložit či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává jediným důkazním

prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a následné posouzení pravděpodobnosti, zda k událostem opravdu došlo podle jeho výpovědi.

Ohledně věrohodnosti tvrzení žadatele o azyl Nejvyšší správní soud odkazuje rovněž na svůj rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, www.nssoud.cz, v němž uvádí, že „*... není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud svým dalším rozsudkem ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, pak stanovil také standard důkazního břemene, a to test přiměřené pravděpodobnosti pro zkoumání odůvodněnosti strachu z pronásledování a test reálného nebezpečí pro zkoumání důvodnosti obav z vážné újmy: „*Ani maximální úsilí žadatele a žalovaného však nemusí být vždy úspěšné a řadu tvrzení žadatele nebude možné nijak doložit ani vyvrátit. Pro taková tvrzení se obecně aplikuje důkazní standard „přiměřené pravděpodobnosti“. Pokud je byť jen přiměřeně pravděpodobné, že tvrzení žadatele je pravdivé či že se určitá skutečnost udála tak, jak uvádí žadatel, žalovaný nesmí toto tvrzení prohlásit za nevěrohodné a vyloučit jej z dalšího posuzování; naopak, musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení odůvodněnosti žádosti a přiřadit mu patřičnou váhu.*“

Důkazní standard „přiměřené pravděpodobnosti“ se tedy nutně aplikuje i na posouzení věrohodnosti jednotlivých dílčích tvrzení žadatele o azyl, která jsou posléze podkladem celkové úvahy správního orgánu, přičemž platí, že pokud je žadatel nevěrohodný ve všech relevantních aspektech své žádosti, může správní orgán bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí detailně posuzovat jeho jednotlivá dílčí tvrzení. Právě za takovou situaci označil správní orgán a posléze i soud tvrzení stěžovatele v nyní projednávané věci.

Z předloženého spisového materiálu vyplynulo, že stěžovatel a) přicestoval na území České republiky letecky dne 14. 3. 2008, a to s celou svojí rodinou – dvěma nezletilými syny, tj. stěžovateli b) a c), manželkou a dalšími dvěma dětmi, dcerou a synem, jejichž samostatné žádosti byly rovněž předmětem přezkumu krajského soudu, proti jehož rozhodnutím byly také podány kasační stížnosti vedené zdejším soudem pod sp. zn. 9 Azs 17/2010 (A. N. – manželka), sp. zn. 9 Azs 18/2010 (A. Se. – syn) a sp. zn. 9 Azs 19/2010 (A. R. – dcera). Žádost o udělení

mezinárodní ochrany je datována dnem 26. 3. 2008 a obsahuje základní vstupní informace o stěžovateli a), jenž jako důvod své žádosti uvedl, že: „*Česká republika je demokratický stát, přijímá utečence, kteří mají problémy*“ (odpověď pod bodem 23). Své problémy přitom naznačil v odpovědi na otázku, kdy a z jakého důvodu opustil svou vlast, v níž uvedl, že bratr již 15 let žije v horách a kvůli tomu měl potíže s režimem, vojáky, kteří po něm stříleli, byl raněn a tajně se léčil, často ho také zadrželi, brali do vězení, mučili, a proto s celou rodinou utekl (odpověď pod bodem 20). Současně uvedl, že je členem politické strany DTP, ještě když se jmenovala HADEP, od r. 1991 (odpověď pod bodem 15).

V pohovoru provedeném dne 3. 4. 2008 potom v návaznosti na výše uvedené stěžovatel a) upřesnil, že jeho bratr utekl do hor k partyzánům, kterým stěžovatel a) pomáhal; uvedl přitom, že pomáhal také straně, že je Kurd a má rád svůj národ. K opakovaným dotazům na to, jakým způsobem partyzánům pomáhal, konstatoval: „*Poskytoval jsem jim potraviny, rozvážel jsem jim je na motorce. Jakkoli jsem měl možnost, pomáhal jsem jim*“ (odpověď pod bodem 7). *Mám svou stranu, neválčil jsem*“ (odpověď pod bodem 8). *Sehnal jsem jim oblečení, když potřebovali, měl jsem kamion, když po mě chtěli, abych něco převezl z jednoho města do druhého, tak jsem to udělal, třeba jsem vozil zbraně, které jsem předal a pak nevím, kam šly dále*“ (odpověď pod bodem 9). K dotazu na to, zda byl v nějaké politické straně, potvrdil to, co uvedl v žádosti, tedy že byl v politické straně. O jakou stranu se jedná, pak konkretizoval takto: „*poprvé jsem byl členem HADEP od roku 1994, pak se změnila na DEHAP a nyní je to DTP*“ (odpověď pod bodem 11) „*Je to strana Kurdů a bojovala za práva kurdského národa. Bojovali jsme za svá práva, jazyk, kulturu, požadovali jsme práva mírovou cestou. Pořádali jsme demonstrace proti režimu, třeba v Ankaře nebo kdekoli jinde, měli jsme hesla, aby nás přestali zabíjet a uznali naše práva*“ (odpověď pod bodem 13). Na dotaz, co se dělo, když ho navštívili vojáci uvedl: „*mučili mě, odvezli mě na stanici, třeba mě tam drželi týden, pak mě z ničeho nic pustili. Neustále chtěli vědět, kde mám bratra*“ (odpověď pod bodem 20). K dotazu na způsob mučení pak přiblížil, že byl svázán, mučili ho proudem na nohách a na přirození, bili ho a pořád chtěli vědět, kde má bratra.

Rozhodnutí o této žádosti sice nebylo součástí předloženého spisového materiálu, avšak z jeho obsahu vyplývá, že bylo vydáno dne 29. 4. 2008, pod č. j. OAM 274/VL-07-HA08-2008, s tím výsledkem, že mezinárodní ochrana nebyla udělena. V mezidobí stěžovatel a) se svojí rodinou vycestoval do Německa, odkud byl posléze vrácen zpět do České republiky, kde dne 9. 7. 2008 opětovně požádal o udělení mezinárodní ochrany. V této žádosti pak uvedl, že asi po měsíci svého pobytu v České republice je převaděč odvezl autem do Německa, kde požádali o azyl, ale byli posláni zpět do České republiky. Ohledně důvodů opuštění své vlasti uvedl, že: „*od r. 1992, kdy můj bratr nastoupil do strany DEHAP, začaly nám problémy, vojsko a policie nás neustále obtěžovali, dělali doma kontroly. V roce 2002 jsem měl být uvězněn. Měl jsem problémy pouze kvůli tomu, že jsem měl bratra ve straně DTP a já jsem pomáhal straně DTP, pokud bylo potřeba. Tato strana chce uzákonit*

jazyk, mít své zákony, školy, nezávislost. V r. 2004 jsem byl postřelen do zad, málem jsem zemřel. Neustále jsme byli ohroženi ze strany vlády“ (odpověď na otázku pod bodem 20). Současně uvedl, že je příznivcem strany HADEP, pak DEHAP a nyní DTP, od r. 1992 (odpověď pod bodem 15.).

Během pohovoru, který byl se stěžovatelem a) proveden dne 3. 9. 2008, tento ke zmíněnému odchodu do Německa upřesnil, že je do Německa chtěl dostat převaděč, aby dostal zbytek peněz od jeho otce v Německu za převaděčství. K důvodům své opakované žádosti potom uvedl, že jsou stejné jako v případě žádosti předchozí pouze s tím rozdílem, že se cítí psychicky hůř. Konkrétně uvedl: „*můj bratr je 15 let ve straně PKK, já jsem pomáhal jemu i straně PKK, abychom měli svá práva jako Kurdové. Byl jsem řidič kamionu a lidé z PKK mi dali zásilku, abych ji předal dalším lidem z PKK. O tom věděla policie, ptali se mě, proč PKK pomáhám, proto mě zavřeli 11. 8. 2000 na 5 měsíců, ale rodina sehnala úplatek, proto mě pustili po těch pěti měsících. Týden mě mučili a dělali na mě nátlak. Byla to policie*“. K otázce, jak se k němu vojáci chovali, uvedl: „*strčili mi něco do penisu, pak něčím točili, abych začal vypovídat. Přivázali mě na prkna za ruce, zvedali mě nahoru, přes penis mi pouštěli proud. Nějaké kolíky mi strkali do konečníku*“ V návaznosti na otázku ohledně svého postřelení uvedl: „*vytáhnou vás v noci z domu, dělají to vojáci, je to Jitem, to jsou najatí civilisté, odvezou vás do lesa, obléknou do vojenského a pak vás předají policii. Mě postřelili někdy v roce 2004 nebo 2005, přesně nevím, nevím ani kdo to byl. Říkali mi, abych spolupracoval s tajnou policií, abych pozval členy PKK domů, aby je mohli zatknout, jinak mě zabijí...*“. (vše na č. l. 27 správního spisu).

K dalšímu dotazu, proč v žádosti neuvedl nic o PKK, stěžovatel a) vysvětlil, že DTP patří pod PKK a že spolu spolupracují. K dotazu, proč v žádosti ani v prvním azylovém řízení neuvedl nic o tom, že byl uvězněn, uvedl: „*neměl jsem důkazy, ty papíry k tomu jsem dostal v Německu*“, současně poznamenal, že to asi uváděl a tlumočník to možná neslyšel a že když se ho ptali, co by se stalo, kdyby se vrátil domů, řekl, že by mohl být uvězněn. K dalšímu dotazu, zda to tedy znamená, že uvězněn nebyl, uvedl: „*několikrát jsem byl zadržen, ale neměl jsem doklady, proto mě propustili, někdy druhý den, někdy za 4 dny*“, přičemž na následný dotaz, jestli byl někdy zadržen na delší dobu než 4 dny odpověděl: *“byl jsem mnohokrát zadržen, ale nevím kdy ani kolikrát, jsem na tom psychicky špatně, nepamatuji se už, bylo to asi 20x*“ (vše na č. l. 28 správního spisu).

Na přímý dotaz, byl-li někdy členem nějaké politické strany, odpověděl: „*ne nikdy. Jen jsem spolupracoval s PKK při tom převozu věcí. No vlastně jsem členem DTP, platil jsem jí členské příspěvky. Byl jsem členem i stran HADEP a DEHAP.*“ Na to, proč nejprve odpověděl, že nebyl členem žádné strany, odpověděl, že: „*PKK je vojenské křídlo těchto stran, já jsem byl členem těchto jiných stran*“. K dalšímu dotazu, proč ve své žádosti uvedl, že je pouze příznivcem těchto stran, konstatoval: „*byl jsem členem i příznivcem*“. Současně uvedl, že členský průkaz strany DTP nemá u sebe, ale napíše si o něj do Turecka a pošlou mu ho; k jeho podobě pak uvedl, že: „*je to*

průkaz a je tam červená růže“ (vše na č. l. 29 správního spisu). Závěrem pohovoru na dotaz, koho se bojí, uvedl: „*Turci... Jitem, tajná policie*“ (č. l. 30 správního spisu).

Na základě výše uvedeného, po porovnání tvrzení uváděných v původní žádosti a v nové žádosti, správní orgán konstatoval nevěrohodnost a účelovost tvrzení stěžovatele a) a mezinárodní ochranu jemu ani jeho nezletilým dětem – stěžovatelům b) a c) – neudělil. Z celkové nevěrohodnosti tvrzení stěžovatele a) vycházel rovněž krajský soud, a proto žalobu podanou proti rozhodnutí správního orgánu zamítl s tím, že se nejedná o příběh reálný a seriózně doložený. S těmito závěry žalovaného správního orgánu a krajského soudu se však Nejvyšší správní soud neztotožňuje, jakkoli v obecné rovině souhlasí s tím, že v případě opakovaně podané žádosti je srovnání tvrzení uváděných v původní a v nové žádosti logickým a významným měřítkem věrohodnosti stěžovatele.

Ani správní orgán, ani krajský soud však při porovnání výpovědí nezohlednily jasnou jednotící dějovou linii příběhu stěžovatele a) pramenícího z jeho přesvědčení ve věci kurdské otázky. Namísto toho se soustředily na nesrovnalosti a rozpory, které rozdělily do dvou základních rovin, z nichž ani jedna nemůže obstát, neboť konstatované rozpory jak ohledně členství stěžovatele a) v politických stranách, tak ohledně jeho zadržení či věznění, jsou vytržené z celkového kontextu.

Z opakovaných výpovědí stěžovatele a) jednoznačně vyplývá jeho praktická podpora politických stran bojujících za práva Kurdů a skutečnost, že v tomto směru striktně nerozlišuje mezi formalizovaným členstvím a příznivectvím, resp. toto zaměňuje, nepovažuje Nejvyšší správní soud v celkovém kontextu projednávané věci za rozhodnou (viz dále). Jako neakceptovatelné pak vidí krajským soudem zmíněné rozpory v podobě formy zmíněné praktické podpory ze strany stěžovatele a), kdy jednou řekl, že rozvážel potraviny na motorce, poté uvedl, že převážel zbraně v kamionu. Tyto výpovědi si neodporují, jak naznačuje krajský soud, ale naopak potvrzují různou formu pomoci ze strany stěžovatele a), který dané skutečnosti uvedl v několika po sobě následujících odpovědích na opakované otázky správního orgánu během pohovoru k první žádosti (viz výše). Navíc korespondují i s opakovanými výpověďmi stěžovatele a) během jednání u krajského soudu, z nichž vyplývá, že jezdil s kamionem (viz protokol z jednání dne 29. 6. 2009) a že straně pomáhal jako řidič (viz protokol z jednání dne 10. 12. 2009).

Pokud jde o skutečnosti týkající se zadržení, věznění a mučení stěžovatele a), předně je třeba říci, že není pravdou, že by ve své první žádosti v tomto směru nic neuvedl, jak v jedné ze svých otázek během pohovoru k druhé žádosti konstatoval správní orgán. Z výše uvedené podstatné rekapitulace předloženého spisového materiálu je totiž patrné, že stěžovatel a) konzistentně a od samého počátku uváděl i tyto skutečnosti, které během prvního jednání před krajským soudem dne 29. 6. 2009 potvrdil i jeho syn, který k dotazu, proč rodiče opustili Turecko uvedl:

„*bylo to proto, že policie stále hledala otce, věznila ho a mučila*." Ke způsobu mučení je pak třeba opět poukázat na poměrně konzistentní odpovědi stěžovatele a), který uváděl mj. mučení pomocí elektrického proudu na přirození. Současně je třeba připomenout, že stěžovatel uvedl, že byl zadržován a vězněn opakovaně v průběhu několika let a že se tak dělo ze strany vojáků, policie či jednotek JITEM.

S vědomím těchto skutečností bylo tedy podle Nejvyššího správního soudu nutné přistupovat k výpovědím stěžovatele a) ohledně toho, kdy přesně byl vězněn či mučen, a jisté odchylky v datech tolerovat a nevidět v nich nějaké zásadní rozpory. Obdobně bylo potřeba přistupovat i k jeho výpovědím ohledně toho, kým byl vězněn, a to tím spíše, že vůbec není jasná vazba mezi oficiálními státními orgány (policií a vojáky) a jednotkami JITEM; bez ní přitom nelze přijmout závěr učiněný krajským soudem, nehledě na to, že pokud stěžovatel a) doložil své problémy listinami, které dokládají, že byl stíhán státními orgány, neznamená to, že by nemohl být stíhán, resp. vystaven problémům také ze strany jednotek JITEM. Zvláště za situace, kdy obavu z jednání jednotek JITEM stěžovatel a) nijak neskrýval a hovořil o ní již během pohovoru před správním orgánem.

Jako neopodstatněné je třeba odmítnout taktéž krajským soudem naznačené pochyby o autenticitě a věrohodnosti příběhu stěžovatele a) s poukazem na to, že se mezi první a druhou žádostí zdržoval se svojí rodinou v Německu u příbuzných a je nepravděpodobné, že by nebyl zpraven o tom, jakým způsobem mají upraven tamní pobyt. Jedná se totiž o zcela spekulativní úvahu, která navíc naráží na shora uvedené výpovědi stěžovatele, které jsou v základních směrech stejné jak v první, tak v druhé žádosti. Naznačené smyšlení příběhu, resp. nějakou zásadní účelovou gradaci příběhu stěžovatele a) proto dovodit nelze.

Nejvyšší správní soud je toho názoru, že stěžovatel a) od samého počátku poměrně konzistentně tvrdí jednotlivé skutečnosti, které ho společně s jeho rodinou vedly k odchodu ze země původu a k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany (viz výše) a tyto nebyly zpochybněny takovým způsobem, aby bylo možné konstatovat jejich celkovou nevěrohodnost a vyhnout se tak en bloc věcnému posouzení případu stěžovatele a).

Mimo výše uvedené je nutno zdůraznit, že v projednávané věci nelze dílčí nesrovnalosti brát jako zásadní rozpory svědčící o účelovosti výpovědi a celkové nevěrohodnosti stěžovatele a) i z toho důvodu, že od jeho osoby lze očekávat pouze takové informace, které odpovídají jeho možnostem a schopnostem. Ze stanoviska psychologa ze dne 7. 4. 2008 založeného ve spise je totiž: „*...zjevné nižší intelektové vybavení otce* [stěžovatele a), pozn. Nejvyššího správního soudu], *což se projevuje občasnou neadekvátností rekcí, těžkopádnějším chápáním a obtížnějším vyvozováním logických závěrů.*" To však v souzené věci nebylo náležitě zohledněno a zejména žalovaný správní orgán ve svých poměrně kategorických závěrech vůbec nevzal v potaz osobnost žadatele a jeho psychický stav. Toto pochybení je přitom o to

závažnější, že správní orgán při svém rozhodování o zmíněné psychologické zprávě zjevně věděl a také ji použil, leč pouze jednostranně, a to ve vztahu ke své argumentaci směřující k neudělení humanitárního azylu (viz dále). Jakékoli selektivní a jednostranné využívání informací ze strany rozhodující správního orgánu je přitom principiálně nesprávné, a to i ohledem na výše zmíněné důkazní břemeno sdílené jednak žadatelem a jednak správním orgánem, který je povinen zjišťovat a zohlednit veškeré informace a důkazy jak v neprospěch, tak také ve prospěch žadatele.

Navíc nelze pominout ani to, že některé nesrovnalosti mohou mít i jiné vysvětlení jako např. časový odstup jednotlivých událostí, o kterých stěžovatel a) hovořil, jeho zapomínání a z něho pramenící snaha za každou cenu během pohovoru uvést nějaká konkrétní data, rozdílné chápání některých výrazů, kvalita a způsob tlumočení atd.

Všechny tyto skutečnosti je třeba mít na paměti a vždy je ve vztahu k individuálním okolnostem případu důsledně zvažovat před tím, než je vyslovena celková nevěrohodnost žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Ostatně jak již bylo Nejvyšším správním soudem shora konstatováno, k posouzení věrohodnosti žadatele je nezbytné přistupovat velmi uvážlivě s tím, že pokud se žadatel po celou dobu řízení drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes jisté nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet. Musí však mít onu nezbytnou míru určitosti a věrohodnosti, která zabezpečuje, že správní orgán nebude nucen rozhodovat na základě tvrzení zhola nejasných či zjevně nevěrohodných.

Pro to, kdy je tvrzení žadatele nutno považovat za věrohodné, je důležitá aplikace ustanovení čl. 4 odst. 5 směrnice Rady 2004/83/ES, o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), které sice není do zákona o azylu transponováno, ale které zdejší soud již využil ve svém rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publikovaném pod č. 1749/2009 Sb. NSS; v něm konstatoval, že pokud nelze určité tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu doložit, ale ani vyvrátit listinnými či jinými důkazy a žadatel splní podmínky uvedené v citovaném ustanovení kvalifikační směrnice, s níž musí být zákon o azylu vykládán konformně, je správní orgán povinen z takového tvrzení vycházet. Těmito podmínkami je, že: (i) žadatel vynaložil skutečné úsilí, aby svou žádost odůvodnil; (ii) žadatel předložil všechny náležitosti, které měl k dispozici, a podal uspokojivé vysvětlení ohledně jiných chybějících náležitostí; (iii) prohlášení žadatele byla shledána souvislými a hodnověrnými a nejsou v rozporu s dostupnými zvláštními i obecnými informacemi o případu žadatele; (iv) žadatel požádal o mezinárodní ochranu v

nejkratším možném čase, ledaže může prokázat dobrý důvod, proč tak neučinil; (v) byla zjištěna celková hodnověrnost žadatele.

V návaznosti na výše uvedené a v souladu se svojí judikaturou tedy Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že správní orgán i krajský soud pochybily, pokud vycházely z celkové nevěrohodnosti stěžovatele a) a jeho tvrzení.

Pokud jde o stěžovateli namítané pochybení v tom smyslu, že se žalovaný správní orgán a krajský soud měly zabývat možností humanitárního azylu, podotýká Nejvyšší správní soud, že oba tyto orgány se touto možností zabývaly a jejich rozhodnutí se nijak nevymykají racionální, akceptovatelné míře volného uvážení dané ustanovením § 14 zákona o azylu, která je omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického právního státu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 - 55). Na jedné straně je sice nepochybná tíživá situace stěžovatele a) a jeho manželky, jež spolu mají čtyři děti, z toho dvě mentálně postižené, přičemž jedním z nich je stěžovatel b). Na druhé straně je však zřejmé, že se jedná o mentální postižení obou dětí, které je vrozené a de facto neléčitelné, i když jim odborná péče v zemi původu nebyla odpírána. Záleží proto především na rodičích, aby se dětem věnovali a poskytovali jim náležitou péči, jakkoli se jistě jedná o úkol dlouhodobý a nelehký. Ostatně rodinné vztahy jsou funkční s rozvinutou pozitivní citovou vazbou mezi dotčenými dětmi a jejich rodiči, jak vyplývá ze stanoviska psychologa ze dne 7. 4. 2008, na které upozornil správní orgán, jenž se snažil zohlednit zájmy obou postižených dětí i celkovou situaci rodiny. Její snaha o udělení humanitárního azylu z lidského hlediska je nanejvýš pochopitelná, ale nedokládá žádné pochybení ve smyslu výše uvedených limitů úvahy správního orgánu.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že kasační stížnost byla shledána přijatelnou a s ohledem na výše vyložené pochybení také částečně důvodnou, a proto napadený rozsudek krajského soudu podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V tomto řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, který byl vysloven v odůvodnění tohoto rozhodnutí.

O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2010

JUDr. Radan Malík
předseda senátu